

EM 2015/160
8. oktober 2015
Juliane Henningsen

Forslag til: Inatsisartutlov nr. xx af xx.xx om alderspension.

(Naalakkersuisoq for Familier, Ligestilling og Sociale Anliggender)

Uanset hvor vi befinder os må vi tage os godt af og vise vores respekt for vores ældre. Den tid hvor vi begynder at nærme os en den dejlige og trygge pensionisttilværelse skal vi uden frygt kunne skifte vores arbejdstilværelse og indstille os på et mere roligt liv.

Vi bliver alle ældre med tiden, og hvis vi ønsker at forstå hvordan man lever som en del af den ældre del af befolkningen, må vi tale med vore ældre os det. Eftersom Kattuffik Utoqqaat Nipaat (Sammenslutningen De Ældres Stemme) ikke har fremsendt en besvarelse under høringsprocessen omkring det fremlagte lovforslag skal vi fra vores side foreslå, at ældreforeningen konsulteres direkte ved den efterfølgende udvalgsbehandling af forslaget.

På baggrund af de omfattende besvarelser, vi har modtaget, er Familieudvalget nødsaget til foretage en grundig drøftelse af forslaget. Herunder må udvalget drøfte de ringere vilkår samt de besvarelser, der giver udtryk for deres uenighed med forslaget og foretage en omfattende analyse og vurdering.

Det foreliggende lovforslag indeholder jo som påpeget en besparelse på kr. 135 mio. over de næste 10 år.

Det forudses at loven ved en vedtagelse vil træde i kraft d. 1. januar 2016, hvilket ikke er realistisk på samme måde, hvor det som det viste sig under behandlingen af lovforslaget om førtidspension, hvorfor der på samme måde er behov for at afsætte tid til gennemgribende drøftelser, hvis den pågældende lov skal behandles på en passende og tilfredsstillende måde. Vi må i samarbejde med de øvrige partier finde frem til det rigtige tidspunkt for hvornår kommunerne skal løfte denne opgave samt den nødvendige overgangsperiode, hvilket også efterlyses af kommunerne.

Vi må herhjemme i Grønland grundlæggende drøfte hvorledes det er at træde ind i den ældre befolkningsdel. Hvordan vil vi selv komme alderdommen i møde? Ja, vi vil gerne blive gamle uden at vi skal leve under vanskeligere vilkår. Vi vil gerne blive gamle efter at have sparet op til vores ældretilværelse uden at belaste vort lands kasse. De, som nærmer sig alderdommen må kunne have forventninger, som ikke udelukkende drejer sig om penge, men også vedrøre en god støtte og omsorg, at kunne leve i en god bolig, at blive hørt og få plads til samvær og opbakning hos familien og ens nærmeste. Disse er de håndgribelige elementer i de ældres behov og ønsker.

Vi har altid i Inuit Ataqatigiit lagt vægt på at prioritere de mest trængende, og dette gælder også når talen falder på alderspensionsmodtagere. Vi betragter de enlige ældre uden mulighed for at påtage sig et arbejde som dem, der har det største behov for en forøgelse af folkepensionen. Imidlertid indeholder det foreliggende forslag ikke noget, der tyder på en ændring af disse ydelser. På den baggrund ønsker vi en forhandling med de øvrige partier omkring spørgsmålet om, i hvilket omfang vi kan hæve ydelserne til de enlige ældre.

Naalakkersuisut lægger med dette forslag op til, at de mere velstående pensionsmodtagere nu bliver tilgodeset i et større omfang. Ifølge forslaget betyder det for mange pensionsmodtagere at de mennesker, som gennem deres lange liv har arbejdet hårdt og er blevet nedslidte og som ikke har kræfter til overs til at kunne påtage sig et arbejde ved siden af på samme måde som de, der ikke modtager tjenestemandspension på nogen måder bliver tilgodeset. Antallet af enlige ældre andrager i dag ca. 1.800 personer, og det drejer sig om mennesker, som udover deres folkepension ikke har andre indtægter, – og som har det vanskeligt i deres hverdag.

Vi har i Inuit Ataqatigiit svært ved at fatte at vi i en periode, hvor vi står ansigt til ansigt med meget vanskelige økonomiske vilkår prioriterer de mere velstillede til fordel for de mindrebemidlede.

Vi støtter uden tvivl alle ønsket og kravet om at få etableret opsparingsordninger med henblik på livet som pensionist, ligesom vi lægger vægt på at de offentlige pensionsydelser bliver bibeholdt. Imidlertid forholder det sig sådan, at hvis dette skal realiseres, har vi brug for at se de lovmæssige rammer, som på nuværende tidspunkt er varslet til at blive fremlagt på den kommende forårssamling. Da det alligevel bliver hægtet sammen med herværende fremlagte lovforslag vil vi anbefale, at dette også bliver en del af debatten her i Inatsisartut.

Vi vil erklære os enige i, at en reduktion af pensionen i forhold til den arbejdsindtægt, man har optjent, bliver en del af komplekset. På samme måde ønsker vi fra Inuit Ataqatigiit at sige, at vi er åbne over for en forhøjelse af pensionsalderen set i lyset af den længere levetid i samfundet.

I forbindelse med en beslutning omkring en forhøjelse af pensionsalderen må vi her i salen gøre os vore overvejelser på en ansvarlig måde. Med det formål at sikre, at ændringer af den art bliver varslet i god tid ønsker vi at vide, hvorfor man ikke har anvendt anbefalingen fra Skatte- og Velfærdskommissionen om varsling af planer om sådanne ændringer mindst 3 år forud for den politiske behandling? Sagen er jo den, at aldersgrænsen for retten til pension pr. 1. januar 2017 agtes hævet fra 65 år til 66 år. At indføre en ændring af den nugældende ordning med et varsel på kun et år er en alt for kort tid, hvorfor vi er villige til at deltage i drøftelser omkring spørgsmålet om, at aldersgrænsens ændring til 66 år **først** kan realiseres i 2020.

På samme måde har man peget på, – at det næste skridt med en forhøjelse fra 66 år til 67 år agtes gennemført i 2021. Vi er mere tilbageholdende med denne forhøjelse. Vi må først vurdere spørgsmålet, da vi også ønsker at lægge til grundlag at muligheden for at kunne modtage folkepension som 65-årig efter 35 års hårdt arbejdsliv bør være til stede, og hvis vi lægger disse muligheder åbent frem og drøfter dem, så mon ikke vi i fællesskab kan finde frem til en farbar vej omkring dette spørgsmål.

Vi ønsker at stille et spørgsmål vedrørende de grundlæggende principper, idet man i løbet af en forholdsvis kort periode fra 2008 til 2021 for hele området ønsker, at aldersgrænsen for alderspension forhøjes med fire år. Dette må betegnes som en væsentlig forringelse af de vilkår, vi tilbyder her i landet. Skal det absolut være sådan? Midt i vore spare bestræbelser må vi i også i større omfang kigge på hvilke muligheder vi faktisk har.

Og hvor går grænsen? Dette spørgsmål ønsker vi en åben drøftelse af i udvalget, da de beslutninger vi træffer herinde vil berøre mange mennesker.

Vi kan se, at dette vil medføre større omkostninger for kommunerne, eftersom at det for borgere på 65 år og 66 år, som ikke er berettiget til at modtage alderspension vil vise sig at være en udvej at kunne modtage førtidspension.

Vi vil erklære os enige i ønsket om at indføre gratisprincippet for hjemmehjælp for vore ældre medborgere, ligesom vi ønsker at understrege at kvaliteten af hjemmehjælp må ligge på et højt niveau. Ordningen med hjemmehjælp struktureres i øjeblikket forskelligt fra kommune til kommune, og denne lejlighed er et godt udgangspunkt for at støtte standarder for kvaliteten af den ydede hjemmehjælp. På samme måde er det vigtigt, at vi udarbejder klare planer for støtte og hjælp til de medborgere, som lever som ældre i vore bygder og yderdistrikter.

Alderspensionen er delt op i flere dele, grundbeløbet, alderspensionstillægget, handicap- og helbredstillægget, økonomisk tillæg samt det i forslaget i § 17 medtagne afsnit i den nye rettelse, omkring mulighed for tillæg til personer med særligt økonomisk vanskelige vilkår kan bevilges efter betaling af faste udgifter i henhold til de enkelte kommuners minimumsgrænser.

Gennem en sammenlægning af disse elementer vil vi være i stand til at få et overblik over hvorledes de ældre er stillet.

Et andet område, som vi bør overveje er hvilke konsekvenser der vil være for de ældre, når der er tale om de, der modtager en højere ydelse. Vi ønsker således dette spørgsmål taget op til drøftelse under udvalgsarbejdet.

Vi skal anmode om, at man er opmærksomme på, at anden lovgivning bør tilpasses en lov om alderspension, f.eks. love om tjenestemænd, som indeholder aldersgrænser for pension, ligesom spørgsmålet om overenskomster på arbejdsmarkedsområdet, som i flere tilfælde indeholder krav om en bestemt alder.

Vi er enige i adgangen for alderspensionsmodtagers ret til dækning af udgifter til rejser i forbindelse med dødsfald blandt nære pårørende, men vi ønsker imidlertid at anbefale, at reglerne herom ikke udarbejdes alt for firkantet. Livet er uforudsigeligt, og derfor skal vi have fleksible muligheder i vores lovgivning til anvendelse ved pludselige hændelser. Med hensyn til ældre med en gældsbyrde indebærer forslaget en passus om, at disse skal betale deres gæld, og bestemmelsen om fradrag i forbindelse med betaling af gæld er en vanskelig diskussion, fordi vi her må være påpasselige med at sikre, at man i forbindelsen med afviklingen af gæld ikke fjerner grundlaget for opretholdelsen af muligheden for tilvejebringelse af livsfornødenheder. I denne forbindelse må regelsættet være klart gennemskueligt, og det er vort håb at man i kommunerne ikke vil fortolke disse regler forskelligt.

Ved indførelsen af denne form for lovgivning må vi ligeledes have fokus på et menneskeværd, det at kunne påtage sig et arbejde i en høj alder er på sin plads for dem, der har muligheder herfor og viser samtidig et sundhedstegn i den pågældende familie, men vi må til stadighed huske, at vi ikke kan betragte vore ældre som en ensartet masse, eftersom også de ældre er en særdeles farverig og uensartet del af befolkningen.

Antallet af ældre, som lever sammen med andre ældre er stigende, hvorfor vi må være opmærksomme på at de ældre må have rådighed til dækning af deres egne behov. I forhold til herværende lovforslag må vi erklære os rede til at agere anderledes end vi hidtil har gjort.

Tilstedeværelsen og udveksling af meninger og synspunkter blandt vore medborgere og ikke mindst vore ældre er væsentlig, hvorfor vi må være helt klare i mælet omkring baggrunden for disse ændringer. Bliver dette ikke realiseret risikerer vi at holde debatten inden for vore egne fire vægge – hvorfor ønsker man en ændring af aldersgrænsen for retten til modtagelse alderspension? Hvorledes vil disse ændringer berøre os?

Hermed disse bemærkninger, som vi ved denne førstebehandling af herværende lovforslag har ønsket at fremsætte, og det er vort håb, at vi partierne imellem kan nå frem til enighed omkring dette tiltag til en reform af pensionsordningerne. Endelig ønsker vi til sidst at henvise forslaget til videre behandling i Familie- og Sundhedsudvalget.